

результативність сектору аграрної логістики в Україні, що вкрай важливо в сучасних умовах. ТОВ «Адама Україна», як велике і впливове підприємство в агросекторі, намагається вплинути на впровадження передового досвіду та результативність логістики України через реалізацію низки стратегічних та тактичних заходів. ТОВ «Адама Україна» планує ініціювати співпрацю з іншими гравцями ринку для створення спільних логістичних центрів або консолідації вантажопотоків. Такий підхід дозволить оптимізувати маршрути доставки, знизити витрати та збільшити швидкість реагування на зміни на ринку. По-третє, компанія може взяти на себе роль лідера у розробці стандартів та норм для логістичної діяльності в агросекторі. Встановлення високих стандартів якості та безпеки перевезень може підвищити довіру до української продукції на зовнішніх ринках.

Перелічені заходи спрямовані на те, щоб зробити логістичну діяльність в агробізнесі України більш ефективною, гнучкою та відповідною до умов війни. Це не тільки дозволить здійснювати перевезення аграрної продукції та ресурсів для її виробництва, а й забезпечить збереження якості товарів на всіх етапах логістичного ланцюга, підвищить конкурентоспроможність української продукції на зовнішніх ринках, стане стимулом для подальшого розвитку всієї галузі. Необхідно системно впроваджувати передовий досвід для досягнення високої результативності логістичної діяльності в агробізнес, гнучкості і оперативності у реагуванні на змінні умови.

Література

1. Негрей М.В., Трофімцева О.В. Аналіз функціонування аграрного сектору України в умовах війни. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна серія «Економічна». 2022. № 102. С. 49-56. URL: <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/view/20374/19887>
2. Старіков О. Підтримка аграрного підприємництва в Україні в умовах воєнного стану. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2022 р. / М-во освіти і науки України, М-во фінансів України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2022. С. 375–379.
3. Управлінський та фінансовий звіт за 2021 рік ТОВ «Адама Україна» - URL: <https://www.adama.com/ukraine/ua/about/finansova-zvitnist-2021>
4. Сервіси ТОВ «Адама Україна» - URL: <https://www.adama.com/ukraine/ua/services>

Якимчук В.Ю.
*1 курс, спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
аспірант кафедри «Бізнес-економіки та підприємництва»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент Чухраєва Н.М.*

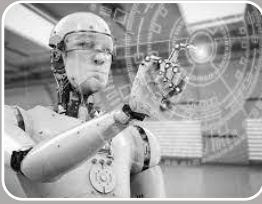
ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ТЕПЛИЧНИХ ГОСПОДАРСТВ

На сьогодні існує чіткий поштовх розвитку тепличних господарств у всьому світі. Постійне зростання чисельності населення землі (у 1950 р. – населення землі складало 2,5 млрд осіб, а вже у 2017 р. – 7,6 млрд осіб, за прогнозом ООН до 2100 року населення складатиме 11 млрд осіб) змушує вирішувати проблему створення додаткових обсягів їжі, а саме збільшення на 45% від сьогоденного обсягу[9]. Зменшення територій придатних для вирощування агропродукції через втому ґрунтів (ООН прогнозує суттєву втрату врожайності ґрунтів через

60 років) породжує потребу інтенсифікації вирощування на площах, що залишились [1]. З ростом достатку і обізнаності серед населення землі чітко встановлюється тренд на здорове харчування, вагомою частиною якого є свіжі, термічно необроблені овочі та фрукти. В цих умовах ринок світового тепличного господарства стрімко зростає, зокрема у 2019 р. в порівнянні з 1980 р. збільшення на 331%, і Україна, яка є одним із ключових гравців світового ринку агропродукції за культурами, що вирощуються на відкритому ґрунті, має зайняти належне їй місце на ринку закритого ґрунту, а саме тепличного господарства [8]. Сьогодні національне тепличне господарство має низький рівень конкурентоспроможності, оскільки відповідний ринок демонструє тенденції до зростання вартості енергоресурсів, недостатнього впровадження інновацій, зростання вартості логістики, зменшення внутрішнього попиту, майже відсутнього розвитку експорту та зменшення обсягу внутрішнього збуту через конкуренцію з імпортом. Всі ці обставини впливають на зменшення обсягів вирощування і, як наслідок, збільшення собівартості продукції через не повне використання ресурсної бази.

Сучасна теорія конкурентоспроможності підприємства базується на працях вітчизняних вчених, таких як І. Г. Кадирус, Кошельок Г.В., Пахуча Е. В., Драган О.І., С.Ф. Покропивний, О.Г. Янковий, Мануйлович Ю.М., Чумак Л.Ф., Ільяшенко В.А., Хамініч С.Ю., Воронкова А.Е та інших. В той же час дослідженнями конкурентоспроможності та інновацій тепличних господарств на світовому ринку займаються переважно закордонні вчені, серед них варто відмітити Кавгу А., Томопулоса В., Barouchas P, Стефанакіса Н, Гоша А, Ліопа-Цакаліді А. та інших.

Якщо розглядати загальне поняття конкурентоспроможності підприємства, то воно визначається здатністю та ефективністю адаптації підприємства до конкурентного середовища. Серед характеристик конкурентоспроможності підприємства можна відзначити: порівнюваність, просторовість, динамічність, предметність, атрибутивність, системність, об'єктивність. Дотримання цих властивостей є обов'язковою умовою для проведення аналітичних досліджень та ключовим чинником досягнення цілей підприємства. Проведення аналізу впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на конкурентоспроможність підприємства дозволяє: знизити ступінь невизначеності та ризику в процесі виробничо-збутової діяльності підприємства; покращити якість стратегічного планування та прогнозування виробничо-збутової діяльності; підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства та його продукції; зберегти конкурентні позиції та збільшити частку ринку, що належить підприємству [2]. Іноземні науковці, що досліджують конкурентоспроможність саме тепличного господарства, акцентують увагу на інформаційній обізнаності тепличних господарств, як одному із основних факторів визначного впливу на забезпечення конкурентоспроможності, адже галузь має інноваційну спрямованість і її успішний розвиток на світовому ринку залежить від доступності і швидкості впровадження інновацій [3]. Забезпечення конкурентоспроможності тепличних господарств України на світовому ринку є складним завданням, яке вимагає комплексного підходу та врахування різних аспектів. Аналізуючи фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства, виділимо кілька ключових напрямків, які можуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності тепличного сектору в Україні (рис. 1):



Впровадження сучасних технологій:

- Застосування передових тепличних технологій, таких як автоматизація, моніторинг та системи управління кліматом, може збільшити врожайність і якість продукції
- Використання енергоефективних рішень, таких як сонячні батареї та теплові насоси, сприяє зниженню витрат на енергію.



Розширення асортименту продукції:

- Диверсифікація виробництва, включаючи різноманітні види овочів, фруктів та зелені, може дозволити тепличним господарствам адаптуватися до змін в попиті споживачів



Якість та сертифікація

- Забезпечення високої якості продукції та відповідність стандартам безпеки харчових продуктів дозволяє здобувати довіру споживачів та отримувати міжнародні сертифікати якості.



Розвиток експортних ринків:

- Активна участь в міжнародних виставках та ярмарках дозволяє представити продукцію на світовому ринку та знайти нових партнерів.
- Встановлення ефективних механізмів експорту та співпраці з зарубіжними дистриб'юторами може сприяти розширенню експортних можливостей.



Освіта та підготовка фахівців:

- Розвиток системи навчання та підготовки фахівців у сфері тепличного господарства дозволяє впроваджувати нові технології та підвищувати ефективність виробництва.



Підтримка держави та інвестиційний клімат:

- Розробка сприятливого інвестиційного клімату та надання фінансової, освітньої, законодавчої підтримки тепличним господарствам може стимулювати розвиток галузі.
- Удосконалення законодавства та стандартів, пов'язаних з виробництвом та експортом, сприяє забезпеченню відповідності міжнародним вимогам

Рис1. Напрямки підвищення конкурентоспроможності тепличного сектору в Україні.

Джерело: систематизовано та складено автором на основі [4] та [5]

Конкурентоспроможність національного тепличного господарства, на сьогодні, вкрай низька. Окупація, зростання цін на енергоресурси, еміграція та, як наслідок, відтік споживачів, конкурування з дешевшим імпортом, відсутність масштабної експортної експансії та достатньої підтримки галузі з боку держави з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну стали причинами припинення роботи близько 35% тепличних господарств [6]. На зараз, український досвід тепличного господарства – це розміщення теплиць на околицях великих міст із доставкою готових виробів до найближчих великих населених пунктів. Досвід Нідерландів як найбільшого експортера свіжих овочів і фруктів до країн Євросоюзу показує,

що країна, створюючи готовий продукт з великою доданою вартістю, забезпечує його швидку логістику по всій Європі. До відома, сумарна площа скляних теплиць України складає 280 га проти 6 тис. га у Нідерландах [7]. Тому можна стверджувати, що розвиток тепличних господарств в Україні знаходиться на початковому етапі і забезпечення сприятливого клімату для його розвитку створюватиме умови для формування конкурентоспроможності галузі на світовому ринку.

Окрім того війна росії проти України кардинально змінила геополітику. У найближчому майбутньому Україна стане повноцінним членом Євросоюзу. Це відкриє перед тепличними господарствами України ряд можливостей, щодо розширення ринків збуту, але приведе за собою виклики посилення конкуренції та необхідність дотримання вимог та відповідності законам ЄС, які регламентують діяльність тепличних господарств. Також Україна має вивчити досвід інтеграції інших країн-учасників ЄС, у частині захисту та підтримки вітчизняного виробника агропродукції, як основу економіки країни та зростання її загальної конкурентоспроможності. Ці питання потребують додаткового вивчення бо прямо впливають на конкурентоспроможність тепличного господарства України на світовому ринку. Розвинене конкурентне тепличне господарство може вирішити ряд соціальних та економічних проблем держави, зокрема: зростання ВВП, зростання валютної виручки та стабілізація платіжного балансу, збільшення зайнятості населення, зростання обсягу податків, раціональне використання земель та ресурсів. Державні програми розвитку конкурентних національних тепличних господарств на світовому ринку вже починають впроваджуватись, проте очевидно, що вони мають охоплювати не тільки забезпечення грантовим коштами, а й працювати над усіма ключовими напрямками розвитку відповідного сектору економіки, адже на розвиненому ринку успіх може бути досягнуто лише за умови їх синергії.

Література

1. High-Tech Greenhouses Could Be The Future Of Agriculture. URL: <https://www.forbes.com/sites/jordanstrickler/2020/08/28/high-tech-greenhouses-could-be-the-future-of-agriculture/?sh=195a0d12380f>.
2. Кадирус І. Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають. *Ефективна економіка*. 2014. № 5.
3. Research on Innovative Training on Smart Greenhouse Technologies for Economic and Environmental Sustainability URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/19/10536>
4. Кошельок Г.В, Царьов О.С. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/213.pdf>
5. Пахуча Е. В., Бабика В. О. Державна підтримка конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Економіка та держава*. 2022. № 3. С. 53–58. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.3.53
6. В тепличному бізнесі зараз вигідно робити ставку на малі господарства. URL: <https://uspp.ua/inicziativi/position/kopyia-v-teplychnomu-biznesi-zaraz-vyhidno-robyty-stavku-na-mali-hospodarstva>
7. Втрата гектарів: теплична галузь потребує інновацій. URL: <http://www.agroprofi.com.ua/statti/1706-vtrata-hektariv-teplychna-haluz-potrebuye-innovatsiy>
8. World Greenhouse Vegetable Statistics updated for 2019. URL: <https://www.hortidaily.com/article/9057219/world-greenhouse-vegetable-statistics-updated-for-2019>
9. Рослінг Г. «Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо». Наш формат, 2021. 89 с.